

ECOURI UCRAINENE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

11 | APRILIE
2020

Dragi ucraineni!

Uă felicit din toată inima cu ocazia Sfințelor Sărbători de Paști!

Pentru unii dintre noi, Paștele reprezintă cea mai importantă sărbătoare creștinească a anului, având o imensă încărcătură spirituală. Sărbătoarea Învierii Domnului este și un prilej de reunire a celor dragi, cu tradiții și obiceiuri transmise din generație în generație.

Din păcate, ne confruntăm cu provocări fără precedent din cauza pandemiei de coronavirus, traversăm o perioadă dificilă, deoarece, în special în aceste zile, nu putem să participăm la slujbele de Paște în bisericile noastre, nu putem să ducem la biserică coșurile cu bucate pentru a fi sfințite, nu putem să-i vizităm pe cei dragi. Însă, mai ales în aceste zile, trebuie să lăsăm la o parte gândurile triste și să ne umplem inimile cu credință și speranță.

Cunoscând și trăind toate acestea, Conducerea Uniunii Ucrainenilor din România este în contact permanent cu ucrainenii din România, demarând o serie de acțiuni umanitare destinate sprijinirii cetățenilor, școlilor și spitalelor din zonele afectate.

Trebuie să avem încredere în forțele proprii, să privim cu optimism spre viitor, putând fi siguri că doar împreună, acționând unitar, cu responsabilitate, respectând toate indicațiile autorităților putem depăși aceste momente dificile!

Învierea Domnului Iisus Hristos să vă aducă liniște sufletească, umplându-vă inimile cu credință, dragoste și încredere, lumină, sănătate și bunătate.

Fie ca pacea, prosperitatea și bucuria să domnească în casele voastre!

Hristos a înviat!

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Nicolae Miroslav Petrețchi
Deputat

În vreme de molimă

Mărturisesc că, pentru acest număr al revistei *Ecouri ucrainene*, aveam de gând să scriu despre altceva, și anume, despre munca și rolul redactorului, un rol atât de important, încât adesea nu e greșit să se vorbească chiar despre *misiunea* lui, pe care și-o asumă acest „pălmaș al condeiului”, cum ar zice poetul Ion Andreiță, pentru ca, prin strădania și truda lui, ceea ce vede lumina tiparului (carte, revistă, ziar) să-i facă cinste. Dar apariția unui dușman nevăzut și perfid, adică a temutului Covid-19, care e pe cale să cotopească nu numai România, ci întregul mapamond, m-a făcut să amân pentru altă dată o discuție despre profilul, menirea și truda redactorului.

Apariția epidemiei de coronavirus, transformată mai apoi destul de repede în pandemie, ne-a împins să trăim vremuri grele și, din păcate, nu se știe cât vor dura aceste vremuri și câte victime va mai face Covid-19, pentru că, deocamdată, nu există încă nici tratament, nici vaccin împotriva acestui viclean dușman, iar, pe lângă aceasta, mulți oamenii – de la noi și de aiurea – nu înțeleg să fugă din calea lui, ci bravează și-i subestimează virulența, iar când se îngroașă gluma, constată că, uneori, e prea târziu. Și, ca de obicei, abia când îi ajunge cuțitul la os, omul strigă: „Miluiește-mă, Dumnezeuule, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor tale...” (Ps. 50).

S-a întâmplat nu o dată în decursul veacurilor ca oamenii să pătimească din cauza unor boli cu răspândire mare: îi lovea ba ciuma, ba holera, ba gripa spaniolă, ba cea asiatică, ba poliomielița, ba ebola, ba SIDA. O boală cumplită încă din vremea Mântuitorului Iisus Hristos a fost lepra, care, astăzi, din fericire, este eradicată. Molimele care au cuprins lumea au secerat foarte multe vieți. Astfel, gripa spaniolă, adusă în Europa de muncitori

chinezi, dar numită „spaniolă”, pentru că presa din Spania a fost cea care a semnalat-o în 1918, a răpus între 50 și 100 de milioane de persoane din întreaga lume. Numărul victimelor este enorm, dacă ne gândim că atunci populația întregului glob număra puțin peste un miliard și jumătate de oameni – cât China sau India de azi. E lesne să ne imaginăm ce s-ar întâmpla acum – calculând proporțional –, când pe pământ suntem aproape opt miliarde.

Și alte boli contagioase au făcut numeroase victime: holera și ciuma de la începutul secolului al XIX-lea în Țările Române, pandemia de variolă din anii 1870-1874, pandemia de gripă din 1889-1891 sau – mai aproape de zilele noastre – gripa asiatică din 1957, SIDA, febra hemoragică și gripa aviară.

Iar astăzi, prin numărul mare de victime și aria întinsă de contaminare, coronavirusul a adus deja lumea în pragul disperării și, firesc, apare întrebarea: ce-i de făcut? Până să se găsească un medicament, care să combată boala provocată de acest virus, și vaccinul care s-o prevină (pe multe continente, specialiștii lucrează febril la aceste remedii salvatoare), este necesară respectarea recomandărilor medicale: de igienă (mai ales a mâinilor, a hainelor, a obiectelor pe care le folosim), de evitare a aglomerărilor, de izolare în propriile locuințe ș.a., precum și de adaptare a vieții fiecăruia dintre noi la normele și la restricțiile impuse de autorități.

Cred, însă, că nu este suficient.

Omul, ca ființă rațională și socială, are nevoie în situații de reclusiune – voluntară sau impusă – și de suport psihic, dar mai ales de hrană spirituală. Cărțile, radioul, televizorul și alte preocupări „domestice” sunt mai curând un paliativ – util, nimic de zis –, dar nu o soluție. Sfântul Ioan Gură de Aur spune în lucrarea sa *Despre preoție* că „în afară de pilda prin fapte, preoții n-au decât un singur mijloc, o singură cale de vindecare (a oamenilor, *n.m.*): învățătura cu cuvântul”. Iar sintagma *învățătura cu cuvântul* are, desigur, o largă cuprindere: este vorba atât de pildele și învățăturile Domnului nostru Iisus Hristos (aduceți-vă aminte câte minunate vindecări a săvârșit El!), cât și de rugăciune, care mângâie singurătatea omului prin stabilirea comuniunii lui cu Dumnezeu, dar și vindecă sufletul și trupul nostru prin milostivirea Lui.

(Continuare în pag. 2)

Corneliu IROD

Nume cu renume literar

MARKO VOVCIOK (1833-1907)

Creația literară a lui Taras Șevcenko a marcat o generație întreagă de scriitori, printre care și pe Maria Oleksandrivna Vilinska (cunoscută sub pseudonimul literar Marko Vovciok), față de care „Marele Cobzar” avea o afinitate aparte, numind-o, în poezia pe care i-o dedică («На пам’ять 24 генваря 1859» („În amintirea lui 24 ianuarie 1859”), „universul meu”, „fortă tânăra”, „fiică” și chiar „proroc”.

Scriitoarea și traducătoarea Marko Vovciok s-a născut la 22 decembrie 1833 în satul Iekaterynske regiunea leleț, gubernia Orlovska, prima patrie a scriitoarei fiind, așadar, Imperiul Rus. Contactul cu limba, literatura și folclorul ucrainean se produce abia după căsătoria cu etnograful și publicistul Opanas Markovyci, pe care-l cunoaște în casa mătușii sale din Orel, acesta aflându-se în exil din cauza apartenenței la Frăția Kirilo-Metodiană. La scurt timp după nuntă, cei doi pleacă în Ucraina, unde principala lor preocupare o constituie culegerea materialului folcloric. Trăind printre oamenii simpli de la țară, Maria are prilejul de a învăța limba ucraineană, obiceiurile și tradițiile acestora, dar și de a vedea consecințele dezastruoase ale sistemului iobăgist asupra țăranului ucrainean. Așa că decide să ia atitudine. Arma ei devine scrisul. În fiecare duminică, tânăra familie vizitează satele vecine pentru a aduna creații folclorice, iar sătenii le întorceau vizita, oferindu-le ceea ce prețuiău cel mai mult: cântece, legende, zicători etc.

În 1857, Marko Vovciok debutează cu volumul de povestiri «Народні оповідання» („Povestiri populare”), apreciate în mod deosebit de Taras Șevcenko și de critica vremii.

Conform unor mărturii ale contemporanilor săi, impactul produs asupra publicului larg era unul foarte puternic, întrucât realismul cu care erau zugrăvite personajele și evenimentele crea impresia că din paginile cărții au coborât înșiși iobagii care au vorbit într-o limbă fermecătoare, simplă despre soarta lor nefericită și despre dorința de a se elibera de sub jugul sclaviei, purtat de secole. Referitor la acest lucru, Dmytro Pysarev afirmă: „Prin gura autorului vorbește însăși Ucraina, cu încântătoarea sa natură, cu poporul său poetic, care-și iubește trecutul, libertatea și poezia; în această uniune a autorului cu poporul, în această înțelegere deplină a spiritului poporului... constă întreaga sa forță”.

În 1859, Marko Vovciok se mută la Petersburg, unde, sub influența lui Șevcenko și a altor scriitori progresiști, scrie operele «Ледащия» („Desfrânata”), «Три доли» („Trei destine”), «Институтка» („Eleva de pension”) etc.,

pe aceasta din urmă dedicându-i-o mentorului său, Taras Șevcenko. În opinia lui Ivan Franko, creații precum „Desfrânata” și „Eleva de pension” subliniază esența răului iobăgiei. Elementul novator cu care vine M. Vovciok în proză are în vedere luarea de atitudine a eroilor săi față de opresiunea exercitată de burghezi, culminând, de cele mai multe ori, cu proteste și răscoale.

Urmează o perioadă plină de schimbări pentru Vilinska, întrucât, din cauza șubrezirii stării sale de sănătate, este nevoită să călătorească peste hotare (Germania, Elveția, Italia, Franța). Occidentul îi prilejuiește întâlnirea cu oamenii de știință și cultură ruși și cehi: D. Mendeleev, I. Ciecenov, A. Hertzen, I. Neruda etc. În perioada dintre 1860-1866, locuiește alături de fiul său, Bohdan, la Paris, unde continuă să scrie în limbile ucraineană și franceză, traducându-și, totodată, propriile creații. Opera sa se bucură de un real succes în rândul francezilor (de pildă, povestirea-basm „Marusia” a fost editată de 20 de ori). Maria Olexandrivna duce din ce în ce mai mult dorul ținutului natal, de unde primește vești tot mai proaste. Printre acestea, poate cea mai gravă, era legată de moartea lui Taras Șevcenko: „Doamne!, Șevcenko nu mai este..., mă doare sufletul că nu-l voi mai vedea niciodată” – mărturisea scriitoarea.

După 8 ani petrecuți în străinătate, Maria se întoarce în Rusia, mai exact la Petersburg, unde rămâne pentru următorii 10 ani. Această perioadă este caracterizată de o activitate prolifică deosebită atât în plan literar, cât și în cel civic. Colaborează la jurnalul *Отечественные записки* (*Însemnări naționale*), unde îi sunt publicate cele mai frumoase romane în limba rusă: «Живая душа» („Suflet viu”), «Записки причетника» („Însemnările unui paraclicer”), «Теплое гнездышко» („Cuibușorul cald”), traduceri din Jules Verne, Ch. Darwin etc. În total, opera sa însumează peste 100 de creații și tot atâtea traduceri.

Opera scriitoarei a cunoscut influența a două mari izvoare: folclorul și creația lui Taras Șevcenko. Încă din timpul vieții, operele sale erau traduse în limbile rusă (de către Ivan Turgheniev), franceză, germană, italiană, polonă, cehă, bulgară și maghiară, fapt ce a favorizat consolidarea legăturilor dintre literatura ucraineană și literaturile popoarelor europene.

Cu fiecare an, se cristalizează poziția civică a scriitoarei, motiv pentru care relațiile cu autoritățile devin tot mai tensionate. Dovadă stau povestirile «Кармелюк» („Karmeliuk”) și «Два сини» („Doi fii”), pentru care cenzura țaristă cerea ca autoarea să fie judecată. Fiind foarte

afectată de situația iscată, Maria hotărăște să părăsească pentru totdeauna Petersburgul. Între timp, soțul său moare, iar ea se recăsătorește cu Myhailo Lobaci-Jucenko care, din cauza instabilității locului de muncă, este nevoit să se mute dintr-un loc în altul, fapt ce-i afectează starea de sănătate. Toamna vieții o petrece în Caucaz, luptându-se cu neputințele trupesti, dar continuând să scrie și să culeagă folclor. Salută Revoluția de la 1905, donându-și onorariul pentru noua ediție a operelor familiilor revoluționarilor ucși.

Ultimul loc în care își găsește alinarea și, totodată, sfârșitul este satul Nalcik. Aici, în livada casei sale, sub un păr bătrân, își copia manuscrisele, fiind deseori furată de somn, până când a adormit pentru totdeauna. Întreaga sa viață a stat sub semnul dreptății, onestității și devotamentului față de neamul său. Pentru viziunea sa progresistă a avut de suferit nenumărate represalii și, nu în ultimul rând, pierderi materiale și umane: „Am trăit întreaga viață mergând pe un singur drum, fără să mă abat de la el. Poate am greșit, poate am avut slăbiciuni, ca majoritatea oamenilor, însă, din principiu, niciodată nu am dat înapoi”.

Bibliografie consultată:

*** *Istoria ukraiinskoii literatury XIX stolittea*, tom I, redactor acad. M. H. Iulynskyi, Ed. „Lybid”, Kiev, 2005.

Mihaela HERBIL

În vreme de molimă

(Continuare din pag. 1)

Iată cât de încurajatoare și plină de nădejde este una dintre molitvele „la felurite neputințe și boli”: „Stăpâne atotțiitorule, doctorul sufletelor și al trupurilor, Care smerești și înalți, Care pedepsești și iarăși tămăduiești, cercetează cu mila Ta pe fratele nostru (adică pe oricare dintre semenii noștri), care este neputincios. Tinde brațul Tău cel plin de tămăduire și de doctorie și-l tămăduiește pe acesta, ridicându-l din pat și din boală; ceartă duhul neputinței; depărtează de la el toată rana, toată durerea, toată bătaia, toată fierbințeala sau frigurile; și de sunt întru dânsul păcate sau fărădelegi, ușurează, lasă, iartă, pentru iubirea Ta de oameni...”. Există și o slujbă care se face în vreme de boli molipsitoare, în care cerem ajutorul Bunului Dumnezeu. Iată cum sună o parte a cântării a 4-a și care se potrivește momentului prin care trecem: „Cu adevărat acum umbra morții ne-a împresurat pe noi și de porțile iadului ne-am apropiat; dar Tu, Mântuitorule, ca un puternic, ridică-ne pe noi, minunate fă milele Tale, Cel ce mântuiești pe cei ce cu credință dreaptă strigă: slavă puterii Tale, Iubitorule de oameni.”. Iar în aceeași slujbă, pericopa din Evanghlia Sf. Evangelist Luca este dătoare de speranță: „În vremea aceea a venit Iisus în casa lui Simon, iar soacra lui Simon era prinsă de friguri rele și L-au rugat pentru ea. Și El, plecându-se asupra ei, a certat frigurile, și frigurile au lăsat-o; iar ea, îndată sculându-se, le sluja; dar apunând soarele, toți câți aveau bolnavi, de felurite boli, îi aduceau la El; iar

El, punându-și mâinile pe fiecare dintre ei, îi făcea sănătoși.” (Lc. IV, 38-42). Pentru a nu lungi prea mult vorba, voi mai cita doar din sedelna aceleiași slujbe, ale cărei vorbe ni se potrivesc întocmai: „Necazuri ne-au înconjurat pe noi, Doamne, și chinurile iadului au dat peste noi, Mântuitorule, și ne-a acoperit pe noi umbra morții pentru păcatele noastre...”

Am insistat ceva mai mult asupra însemnătății de mare folos a rugăciunii în viața omului, pentru dobândirea milei și ajutorului lui Dumnezeu în clipe de mare cumpănă, mai cu seamă pentru că ne aflăm în Postul Sfințelor Paști și, apropiindu-ne de Sărbătoarea Sărbătorilor, când vom cânta cu bucurie mare: „Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință.” Căci, „Înviind Hristos din mormânt (...), ne-a dăruit nouă viață veșnică și mare milă”. În acele clipe, ne vom saluta cu bucurie (dar în acest an, din păcate, nu în biserică, ci de la distanță): „Hristos a înviat!” și vom răspunde cu aceeași bucurie: „Adevărat a înviat!”.

Așadar, să nu disperăm. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și respectând cu strictețe cerințele medicilor și restricțiile impuse de autorități din cauza acestei pandemii, vom ieși la liman, adică vom învinge boala și ne vom întoarce la o viață normală. Iar autoritățile din țara noastră fac tot posibilul ca aceasta să se întâmple. De aceea, cred, e bine să ne aducem aminte acum de vorbele Sfântului Apostol Pavel, adresate romanilor: „Fraților, tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivesc stăpânirii, se împotrivesc rânduielii lui Dumnezeu; iar cei ce se împotrivesc vor lua osândă asupra lor. Dregătorii nu sunt spaimă pentru fapta bună, ci pentru cea rea.”

Să ne rugăm și să respectăm toate „îngrădirile” – neplăcute, dar absolut necesare –, dacă dorim să fim cu toții sănătoși!

GRAȚIILE LUI ȘEVCHENKO: SOARTA, MUZA, SLAVA

Poeziile lui Taras Șevchenko „Soarta”, „Muza” și „Slava” se citesc numai împreună (și în paralel: ucraineană – română, dacă se poate), pentru că alcătuiesc un tot dialogat în trei acte al eului liric al poetului ucrainean, cu cele trei grații care i-au însoțit ființa creatoare, în traiectoria ei existențială.

De reținut este faptul că aceste trei texte lirice au fost scrise la aceeași dată: 9 februarie 1858. Atât în calendarul slav precreștin, cât și în cel creștin, două februarie este ziua unei sărbători semnificative, numită „Întâmpinarea Primăverii” (de către Iarnă) – după calendarul precreștin, și „Întâmpinarea Domnului” – după cel creștin. A opta zi, nouă februarie, sau toată săptămâna, după sărbătoarea împărătească a „Întâmpinării Domnului”, se numește „Odovania¹ praznicului Întâmpinării Domnului”, când se stinge influența ei.

În acel an, 1858, Șevchenko era eliberat din surghiun. Dar pentru spiritul său pururea liber, acea deportare de zece ani prin fortărețele militare țariste reprezintă timpul în care a coborât în infern, a învins ternul și s-a ridicat la lumina eternului printr-o genială pătrundere în Adevărul Înțelepciunii Supreme, incrustat în simbolica miturilor și pildelor *Sfintei Scripturi*, pe care a citit-o trăind și a trăit citind-o. Strălucită expresie a acestei perioade în creația poetică a lui Șevchenko sunt, cel puțin, poemele „Neofiții”, „Maria”, alegoria „Saul” și seria „Imitații...”.

Poetul avea patruzeci și patru de ani și simțea că a venit vremea „odovaniei”. Pentru că în existența lui a cunoscut urâtul și a cunoscut și frumosul, considera că acum e timpul să dăruiască neamului său sublimul...

Începând cu poemul „Neofiții”, „Cobzarul” intră în faza începutului desăvârșirii operei sale poetice.

Grațiile *Soarta*, *Muza* și *Slava* alcătuiesc simbolic divina treime ocrotitoare a poetului ucrainean, care l-a ridicat de la condiția de iobag până la cea de „titan în împărăția culturii umanității” (Ivan Franko).

Soarta i-a adus în dar Muza, iar aceasta i-a dăruit Slava.

Muza i-a îndulcit soarta, iar Slava i-a pus cununa.

Slava a dat măsura măreției personalității lui Șevchenko, iar Muza, întrupată în „Cobzarul” său, dă măreție spiritului ucrainean.

Taras Șevchenko: SOARTA

Cu mine tu nu ai viclenit,
Prieten, frate, soră-ai devenit
Bietului băiat. Tu m-ai luat
De mână, așa micuț,
Și la școală m-ai lăsat
În seama unui dascăl beat, să-nvăț.
«Învăță, suflate, negreșit
Oameni fi-vom» - mi-ai șoptit.
Iar eu te-am ascultat și-am învățat,
Și m-am școlit. Iar tu m-ai păcălit.
Ce oameni suntem? Chiar și-așa!
Noi* nu am viclenit cu tine,
Noi drept mergeam și n-am lăsat
Grăunte de minciună după nimeni.
Să mergem, soarta mea!
Prietenă sărmană, dreaptă!
Hai mai departe, acolo-i slava,
Iar slava e porunca mea.
(9 februarie 1858, Nyjnyi Novgorod)

*Șevchenko, deseori, mărturisea că soarta Ucrainei este și soarta lui; *noi*, aici, are sensul de *eu și Ucraina*.

Taras Șevchenko: MUZA

Iar tu, sfântă, preacurată,
Tu, soră Foebă, dulce fată!
În scutece că m-ai luat
Și hăt în câmp m-ai așezat.
Și pe o movilă în câmpie,
Ca libertatea fără de hotar,
Cu ceață densă tu m-ai înfășat.
M-ai legănat și mi-ai cântat,
Și farmece ai pus... Și eu...
O, vrăjitoarea sufletului meu!
Mereu simțit-am ajutorul,
Mereu ți-ai apărat odorul.
În stepă, în stepa cea pustie,
Depart, în robie,
Tu străluceai, superbă
Precum o floare în câmpie!
Din cazarma necurată,
Ca o sfântă și imaculată
Pasăre ai zburat
Și deasupra mea
Te-ai ridicat și ai cântat
Tu, pană aurie...
Precum apa care-nvie
Sufletul că mi-ai scăldat.
Și-s viu, și din tărie
Cu frumusețea ta divină

Тарас Шевченко: ДОЛЯ

Ти не лукавила зо мною,
Ти другом, братом і сестрою
Сіромі стала. Ти взяла
Мене, маленького, за руку
І в школу хлопця одвела
До п'яного дяка в науку.
«Учися, серденько, колись
З нас будуть люде», - ти сказала.
А я й послухав, і учивсь,
І вивчився. А ти збрехала.
Які з нас люде? Та дарма!
Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли, у нас нема
Зерна неправди за собою.
Ходімо ж, доленько моя!
Мій друже вбогий, нелукавий!
Ходімо дальше, дальше слава,
А слава – заповідь моя.
(9 лютого 1858, Нижній Новгород)

Тарас Шевченко: МУЗА

А ти, пречистая, святая,
Ти, сестро Фебо молодая!
Мене ти в пелену взяла
І геть у поле одвела.
І на могилі серед поля,
Як тую волю на роздолі,
Туманом сивим сповила.
І колихала, і співала,
І чари діяла... І я...
О чарівниченько моя!
Мені ти всюди помагала,
Мене ти всюди доглядала.
В степу, безлюдному степу,
В далекій неволі,
Ти сіяла, пишалася,
Як квіточка в полі!
Із казарми нечистої,
Чистою, святою
Пташкою вилетіла
І понадо мною
Полинула, заспівала
Ти, золотокрила...
Мов живущою водою
Душу окропила.
І я живу, і надо мною
З своєю божою красою

Rafael Sanzio, *Cele trei grații* (1504)

Tu arzi, steluța mea,
A mea povață sfântă!
Tu, ursita mea plăpândă!
Nu mă părăsi. Seara
Și ziua, și noaptea, și-n zori,
Cu mine să zbori și-nvață-mă,
Învăță-mă să rostesc adevărul
Cu slove curate. Ajută-mă un pic
Ruga până la capăt s-o zic.
Iar dacă mor, preasfânta mea!
Măicuța mea! Pune-ți îndată
Fiul pe al morții altar
Și-o lacrimă, una măcar,
În ochii tăi veșnici arată.
(09 februarie 1858, Nyjnyi Novgorod)

Taras Șevchenko: SLAVA

Iar tu, zgripturoaică, crâșmăriță,
Precupeață beată!
La ce călău ai zăbovit
Cu lucirea-ți toată?
Pentru hoțul din Versailles
Prețul ți l-ai pervertit?
Sau cu alții tolănită
Stai anostă și-amețită.
Te lipește dar de mine
Și-om sări la bine;
Ne-om cuprinde frumușel,
Și uite-așa, cu drag
Vom șugui și, sărutată,
Ne-om lua,
Crăiasă pastelată.
Eu, ca și pân-acum,
Pentru tine sunt pe drum:
Mândră chiar dacă te-ai dat
Cu mahmurii împărați
Prin taverne-ai închinat,
Mai abitir cu Nicolai
Acolo-n Sevastopol*, –
Dar de asta nu e bai;
Mie, soarta mea,
Voie dă-mi să te privesc,
Voie și să mă lipesc,
Sub aripa ta cu drag
La umbră s-ațipesc.
(09 februarie 1858, Nyjnyi Novgorod)

*Poetul satirizează, aici, eșecurile armatei țariste în războiul de lângă Sevastopol (1853-1856).

Гориш ти, зоренько моя,
Моя порадонька святая!
Моя ти доле молодая!
Не покидай мене. Вночі,
І вдень, і ввечері, і рано
Витай зо мною і учи,
Учи неложними устами
Сказати правду. Поможі
Молитву діяти до краю.
А як умру, моя святая!
Моя ти мамо! положи
Свого ти сина в домовину
І хочь єдиную сльозину
В очах безсмертних покажи.
(09 лютого 1858, Нижній Новгород)

Тарас Шевченко: СЛАВА

А ти, задрипанко, шинкарко,
Перекупко п'яна!
Де ти в ката забарилась
З своїми лучами?
У Версалі над злодієм
Набор розпустила?
Чи з ким іншим мизкаєшся
З нудьги та похмілля.
Горнись лишень ти до мене
Та витнемо з лиха;
Гарнесенько обіймемось
Та любо, та тихо
Пожартуєм, чмокнемося
Та й поберемося,
Моя крале мальована.
Бо я таки й досі
За тобою чимчикую:
Ти хоча й пишалась,
Із п'яними кесарями
По шинках хиялась,
А надто з тим Миколою
У Севастополі, –
Та мені про те байдуже;
Мені, моя доле,
Дай на себе подивитись,
Дай і пригорнутись,
Під крилом твоїм любенько
В холодку заснути.
(09 лютого 1858, Нижній Новгород)

Prezentare și traducere din ucraineană de **Eusebie FRASENIUC**

¹ *Odovania* (sl. biseric. < отдавать/отдаване (în lb. ucr. contemp. – віддавання)) – a da seama, a înapoia, a raporta. Aici: sfârșitul, închierea sărbătorii (a unui praznic împărătesc).

VALENȚELE „RUGĂCIUNII” LUI ȘEVCHENKO

(Continuare din nr. 10)

3. Rugăciuni pentru „inimosul rai” pe pământ

Cu mai puțin de un an înaintea morții sale, după cumplita suferință a privațiunii de libertate, poetul nu și-a schimbat nici convingerile și nici viziunea privind structura nedreaptă a societății. Cu sănătatea complet zdruncinată, Șevchenko scrie prima „Rugăciune” (24 mai 1860) din tripticul său, rugându-L pe Dumnezeu să înfăptuiască sfânta dreptate „după cuvântul cel drept și înțelept” al Său, pedepsindu-i pe țari, „cârciumarii” universali, care hotărăsc soarta omenirii, pentru cât mai mulți „taleri și ducați”. Aceștia merită, din plin, să fie „în lanțuri ferecați”, ca să se sature de bogății și de jaf asupra săracilor. În schimb, pentru cei harnici și săraci, roagă ajutor: „Dar capetelor ce muncesc, / și mâinilor care trudesce – / Dă-le putere cât trăiesc!”, căci numai puterea, înțelepciunea și iubirea pot să-i ferească. În ceea ce-l privește pe poet, dorința sa se limitează doar la iubire: „Dă-mi mie, Doamne, dacă ai, / Iubirea, inimosul rai – / Și nu-ți mai cer nimic să-mi dai!”, căci iubirea, după cum spune apostolul Pavel, este totul, ea nu se trece, ci împacă pe toți și pe toate în lume (1. Corinteni 13:1-8). Ca atare, „psalmistul” Șevchenko alege „inimosul rai”, inima fiind cuibul iubirii umane, care prin sentimente și cuvântul cald al poetului poate încălzi aproapele, un popor întreg, devenind, cu adevărat, „inimosul rai” în mijlocul oamenilor.

Conform învățăturii ortodoxe, Șevchenko poate fi considerat un poet al iubirii și cântăreț al „inimosului rai” pe pământ, întrucât poezia sa stă sub semnul iubirii și al adevărului sfânt, al prețiozității creștine, valori pe care poetul încearcă să le sădească în conștiința poporului său fără de soartă, prin frumusețea și căldura divină a limbii materne.

„Rugăciunea” întâi a tripticului, ca și celelalte două, evidențiază dezastrul mutilării spirituale a conaționalilor săi, precum și a sa proprie, de către jugul țarist. Celor obidiți, în a căror mâini înfloresc roadele muncii, Atotputernicul să le dea putere pentru a trăi în iubire și armonie. „Inimosul rai”, fărâma de rai pământesc, este cerut de către poet pentru credincioșii săi truidori, căci numai „cei născuți în credință” ajung în sânul lui Avraam, glăsuia Epistola către Galateni a Sf. Pavel acum două milenii.

Ruga insistentă a poetului se continuă și în partea a doua a „Rugăciunii” (25 mai 1860), construită pe aceeași antiteză dintre nesătuii și sângeroșii țari, de o parte, și harnicii oameni cu inimi curate, de altă parte. Poetul, apărător al comorilor duhovnicești populare, speră ca, în afară de lanțuri, cei nedrepti să aibă parte de zile grele „în prăvăliile adânci și întunecoase”, alături de bogățiile lor. Dacă pentru oamenii muncitori și credincioși, în prima rugăciune, autorul cerea putere fizică și sănătate, conform obiceiului creștin străvechi, de data aceasta, cere blagoslovire cu pământ și demnitate, cu „Putere de stăpânitori!”. Mai mult decât atât, datorită purității lor sufletești, pe lângă credință și cinste, poetul îl roagă pe

Dumnezeu să le sporească puterea iubirii și a înțelepciunii, să-i ocrotească cu „îngeri” păzitori. Ca și H. Skovoroda, T. Șevchenko știe că numai puterea iubirii și a înțelepciunii naște iubirea adevărată, care nu cunoaște bariere, miluiește și le-nvinge pe toate.

De asemenea, oamenii credincioși, cu inima curată, au nevoie de paza îngerilor ca să-i ferească de ispite și să le protejeze sfânta învățătură a Evangheliei. Prin crezul său poetic, Șevchenko este gata să slujească și el poporului său, și de aceea îl roagă pe Dumnezeu să-i dăruiască harul „iubirii de adevăr și de aproapele său”: „Dă-mi mie, Dumnezeu cel Sfânt, / Al adevărului cuvânt / Și-un bun prieten pe pământ” („Cobzarul”, „Rugăciune”, p. 621), căci astfel ar putea sluji prin darul cuvântului pe cei mulți și obidiți, să se ferească și să ferească aproapele credincios de prieteni fățarnici „cu buze mieroase” (*Idem*, Imitația Psalmului 11): „Și pretutindeni pe pământ / S-ajungă sfântul tău cuvânt / Ca-n el și-n toate câte faci / Să creadă pruncii tăi săraci!” (*Idem*, p. 589).

Nu mai cuvântul sfânt, purtător al puterii și frumuseții adevărului divin, slujește poetului în fața poporului, altfel acesta e neputincios, căci el își îndeplinește misiunea, cât timp soarbe de la Dumnezeu adevărul. Poetul se află în centrul relației dintre Cuvântul lui Dumnezeu și popor, în procesul artistic al receptării operei.

Ultima „Rugăciune” (27 mai 1860) ne prezintă categoria „păcătoșilor începători”, pentru care poetul se roagă în fața Bunului Dumnezeu într-o izbăvire lor, iar binecredincioșilor din popor, celor cu mâinile harnice și bune, cu inimă și sufletul curate, poetul cere putere, ajutor fizic și duhovnicesc din partea îngerilor, pentru a-i păstra imaculați. Îndemnul final creionează tocmai acel ipotetic „rai inimos” al purității sufletești și al iubirii de adevăr, care va aduce unire-n cuget și frățietate: „Iar nouă gloate pe pământ / Unire-n cuget să ne dai / Și frăție-n inimosul rai” (în traducere proprie).

Ca poet romantic, *Marele Cobzar* ucrainean are o viziune creștină asupra societății nedrepte în care a trăit, dorindu-și, în baza iubirii hristice, o societate dreaptă, cu oameni buni și credincioși, care să-l iubească pe Dumnezeu și pe aproapele său, să trăiască uniți în cuget cu Cel de Sus și-n frăție cu cei din jur.

4. Jertfa lui Șevchenko în numele „sfântului adevăr”

Nu degeaba Șevchenko este considerat *apostolul* poporului ucrainean. Pentru darul său de vizionar al „inimosului rai” pe pământ, bazat pe adevăr și iubirea dintre oameni, pentru suferința de adevărat martir al neamului, care a înfruntat țarismul și nedreptatea prin cuvânt, a avut de pățimit „răstignirea” pentru cuvântul adevărului biblic. Psalmii și rugăciunile sale din „Cobzar” dau viață învățăturii evanghelice, motiv pentru care poporul ucrainean l-a iubit și n-a încetat să-l iubească nici acum. Șevchenko nu instiga la ură, ci, dimpotrivă, propăvăduia iubirea hristică, puritatea sufletească și nevoia Mântuirii, după

cum o demonstrase cu câteva luni înainte de moarte, prin această litanie-triptic, care, aparent, acuză, dar care păstrează stilul psalmistului biblic, David, ca să le aducă aminte răufăcătorilor de pedepsele Domnului, de Marea Judecată, dar și de Mântuire. Numai Dumnezeu poate armoniza lumea umană în „inimosul rai”, crede Șevchenko: „Doar în casa ta-i dreptatea, / Forța, libertatea / Pe lume două Ucraine / Nu sunt, nici alt Nipru nu-i, / Iar voi tânjiți spre zări străine / Și vreți domnia binelui” (Ion Cozmei, „Cobzarul”, Cernăuți, Bukrek, 2011 – „Și celor morți, și celor vii, și celor nenăscuți...”, p. 275). Nu ateistul inventat de critica „roșie”, ci tocmai acest Șevchenko, credincios lui Dumnezeu și poporului său, drept, bun și rugător a devenit *Cobzarul* nemuritor pentru ucraineni, iar psalmii și rugăciunile sale îi atribuie, concomitent, smerenie în fața Bunului Dumnezeu și măreție în fața poporului, care încă mai așteaptă și azi împlinirea tuturor idealurilor visate de poetul genial.

Poetul „sfântului adevăr”, care „semăna cuvântul” între oamenii de pretutindeni, și-a dorit ca omenirea să trăiască după Legile Domnului, ceea ce nu e nici romantism, nici mistică, ci adevărul sfânt pentru care acest mucenic și-a jertfit viața, lăsând omenirii „Cobzarul”, drept mărturie a sacrificiului său. Merită amintită, în final, observația marelui om de cultură și teolog, mitropolitul Ilarion (Ivan Ohienko), despre actualitatea „Cobzarului” și a rugăciunilor sale „ce sunt bazate în întregime pe Sf. Evanghelie”, pe când cercetătoarea Iulia Hotveanska subliniază caracterul vizionar, apostolic și ecleziastic al acestora: „Da, Șevchenko[...] învăța în permanență, de parcă vorbea în biserică. Majoritatea poveștelor șevchenkiene se pot repeta în biserică la predici [...]. (pentru detalii, I. Chideșciuc, „Șevchenko al nostru” – Actualitatea „Rugăciunii” lui Șevchenko, p. 59 / sau Hotveanska 2010, http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/events_people/34811/).

Neîndoielnic, Taras Șevchenko, prin opera sa poetică, și nu numai, rămâne contemporanul nostru, prin mucenicia sa, model al națiunii ucrainene în lume, apărător al iubirii hristice, al libertății, statalității și independenței poporului său și, evident, apărător al „sfântului adevăr”. Totodată, manifestă calități ale unui dreptcredincios, devotat preceptelor Evangheliei și sfințeniei cuvântului, pentru care implora pe Maica Domnului, ocrotitoarea noastră, să-i ofere libertatea și darul „cuvântului sfânt”: „Fii binecuvântată-ntre femei / Tu, Sfântă Maică-a Fiului Cel Sfânt! / De ocnă izbăvește-mi anii mei, / Nu mă lăsa să pier în lanțuri frânt! / Trimite-mi un cuvânt îmbietor, / Să prindă-ntre-ânsul adevăratul-grai, / Să fie ca un foc luminător / Cuvântul sfânt pe care Tu mi-l dai” (T. Șevchenko „Cobzarul”, 1990, „Neofiții”, în traducerea lui Victor Tulbure, p. 579-580), dar pe care l-a primit, din moment ce poetul genial se identifică, după 200 de ani de la naștere, cu idealurile poporului său și ale popoarelor lumii, ca apărător al „sfântului adevăr”.

Ioan CHIDEȘCIUC

Evenimente • Evenimente • Evenimente • Evenimente • Evenimente

SĂRBĂTORIREA A 206 ANI DE LA NAȘTEREA LUI TARAS H. ȘEVCHENKO LA CLUJ

Pe 7 martie a.c., la Cluj-Napoca, reprezentanți ai comunității ucrainene au organizat o întâlnire dedicată celor 206 ani de la nașterea unei personalități emblematică pentru cultura și națiunea ucraineană, Taras Hryhorovyci Șevchenko (1814-1861). Evenimentul a avut loc la Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, fiind organizat de Uniunea Ucrainenilor din România în colaborare cu Specializarea limba și literatura ucraineană.

Au fost prezentate următoarele comunicări: „Taras Șevchenko – crochiu biografic” (de către studenta Andreea-Cornelia Tudic), «Тарас Шевченко й Кирило-Мефодіївське братство» („Taras Șevchenko și Frăția Kirilo-Metodiană”) – studenta Ана- Светлана Онуїс и «Питання про життя, любов, долю, щастя людини у творчості Тараса Шевченка» („Tema vieții, a iubirii, a sorții și a fericirii omului în creația lui Taras Șevchenko”) – prof. univ. dr. Mihai Kramar.

În afară de recitarea unor poezii ale lui T. Șevchenko, membrii trupei de teatru-amator *Pasărea de foc* le-au dăruit femeilor, de ziua lor, o scenetă comică pe tema *8 Martie*, înveselindu-i pe toți cei prezenți.

Spre finalul acțiunii, președintele Filialei Cluj a UUR, Ioan Herbil, a prezentat ultimele două cărți apărute sub egida Uniunii Ucrainenilor din România – volumul științific „Relații româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate” și reeditarea operelor alese ale prozatorului Ivan Fedko.

Mihaela HERBIL

recenzie

Anul 2019 a adus sau, mai bine zis, a readus în atenția cititorilor ucraineni opera primului prozator ucrainean din România, originar din localitatea Rona de Sus (jud. Maramureș), cea care a dat literaturii ucrainene din România scriitori și poeți cu adevărat înzestrați, dintre care îi vom aminti pe Myhailo Nebeleac – primul romancier ucrainean și pe Mihai Hafia Traista – primul dramaturg ucrainean. Este vorba despre Ivan Fedco, ale cărui opere au fost reeditate în două volume, prin strădania particulară a lui Mihai Hafia Traista și cu sprijinul financiar al Uniunii Ucrainenilor din România.

Literatura ucraineană din România din perioada de după război este deosebit de bogată și interesantă, capabilă să impresioneze chiar și pe cel mai exigent cititor. Însă, din păcate, din diferite motive, nu a fost destul de popularizată, originalitatea ei, bogăția ideatică și tematică, diversitatea procedeelelor stilistice, care ar putea servi drept model generației mai tinere de scriitori, au rămas cunoscute într-un cerc destul de restrâns. În această categorie poate fi inclusă și creația lui Ivan Fedco care merită o apreciere echitabilă, o popularizare pe scară largă, nu doar printre cititorii ucraineni din România și din Ucraina, ci peste tot, unde trăiesc ucrainenii. Nădăjduim că reeditarea operelor sale va înlesni o receptare mult mai extinsă în rândul publicului cititor.

Proza lui Ivan Fedco stă sub semnul armoniei desăvârșite dintre cuvânt, imagine artistică și percepție estetică, ulterior, impresie estetică provocată de același cuvânt. În centrul atenției scriitorului se află omul, ca produs al societății, supus condițiilor social-istorice, pe de o parte, iar, pe de alta, ca o ființă care tinde spre fericire, spre liniște sufletească, spre autodesăvârșire, la urma urmei.

Povestirile care alcătuiesc cele două volume sunt grupate pe trei cicluri: «Із збірки По новому шляху» (1960) („Din volumul Pe un drum nou”), «Із збірки Новели» (1977) („Din volumul Nuvele”) și «Із збірки Обірваний політ» (1980) („Din volumul Zbor frânt”), dintre care amintim câteva povestiri și nuvele – «Із хроніки життя» („Din cronica vieții”), «Коротка історія» („O istorie scurtă”), «На початку дороги» („La început de drum”), «Пам’ятна ніч» („O noapte memorabilă”), «Дитяче серце» („Inimă de copil”), «Клич землі» („Chemarea pământului”), «Сповідь» („Mărturisire”) etc. Creațiile frapază înainte de toate prin expresivitatea cu care sunt înfățișate personajele, desti-

TVORY (Opere) de Ivan FEDCO

nele acestora și, nu mai puțin important, fundalul pe care se desfășoară acțiunea, în cazul de față, comunist, cu primele semne ale colectivizării la sate și ale industrializării la orașe. Contextul socio-cultural joacă un rol hotărâtor în formarea eroilor, în planurile intelectual, etic și emoțional, acest lucru putând fi urmărit pe parcursul lor existențial.

Ivan Fedco, observator subtil al diferitelor categorii socio-culturale, intelectuali, muncitori, țărani, este preocupat, în egală măsură, de destinele tinerilor, categoria cea mai vulnerabilă la schimbări și dezechilibre de orice fel. De exemplu, valorile familiale, iubirea și susținerea mamei, în pofida lipsurilor materiale, îl conduc pe adolescentul Oleksa Padiuk la împlinirea visului său de a studia și de a-și clădi o viață bazată pe principii, în timp ce pe Dmytro Dykuneț – victimă a violenței tatălui, care, la rândul său, cade în capcana îndochinării religioase – îl așteaptă un drum anevois, purtând povara urii și a dezamăgirilor, deși finalul povestirii este unul optimist în ceea ce privește primenirea suf-

letească și spirituală a adolescentului (*Sălbăticia din ochi i se topea încet-încet, la fel și neîncrederea în oameni*). Laconic, prin două-trei mișcări de penel, autorul reușește să zugrăvească profilul psihologic al visătorului Oleksa sau a traumatizatului Pavlo, acesta din urmă amintind, într-o oarecare măsură, de Cipka Varenycenko, protagonistul romanului „Oare boii rag, dacă au ieslea plină?” a scriitorului ucrainean Panas Myrnyi. Autorul își urmărește, neputincios, parcă, personajele, conduse de forțe văzute și nevăzute, compătimentându-le, bucurându-se împreună cu ele, dojenindu-le, dar niciodată nu rămâne impasibil la bucuriile sau suferințele lor.

Posesorul unui spirit analitic aparte, Ivan Fedco abordează cu deosebită sensibilitate cel mai frumos sentiment uman – iubirea. Deși aceasta îmbracă diferite manifestări în funcție de vârstă, bagaj emoțional, experiența de viață a personajelor, de la primii fiori ai unei iubiri inocente, adolescentine (*...a strâns-o puternic la piept. Simțea cum, la nivelul piepturilor, bat două ciocane puternice, însă care cui aparține, nu putea să-și dea seama*) până la iubirea mistuitoare (*Oare putea închide un ochi până dimineața? Putea să adoarmă măcar o oră?*), rămâne constantă în ceea ce privește forța emoției.

În privința folosirii procedeelelor stilistice, un rol hotărâtor în relevarea coloraturii expresiv-lirice a textelor îl joacă metaforele și personificările. Scriitorul manifestă o deosebită sensibilitate nu doar în zugrăvirea universului lăuntric al omului, ci și a diferitelor fenomene sau acțiuni. Iată cum, de plidă, printr-o metaforizare adecvată, maestrul cuvântului Ivan Fedco reușește să exprime efemeritatea unor picături de rouă, într-un tablou radios al reflexelor solare: *Prostuțelor, – gândește despre ele Oleksa, – v-a mai rămas o oră de viață, iar voi încercați să învingeți puterea eternă a soarelui. De unde aveți strălucirea dacă nu de la el? Bucurați-vă că măcar pentru o clipă v-a dăruit o parte din strălucirea lui, iar voi dăruți-vă căldurii lui care o să vă ducă, micuțelor, acolo, în înălțimi, de unde veți putea vedea lumea întreagă și vă veți simți intangibile pentru mâna, forța sau voința omului.*

Poezia scrierilor, inovația procedeelelor stilistice, mănuierea instrumentelor construcției unui discurs epic bine încheiat precum și acuratețea fondului ideatic înscriu proza lui Ivan Fedco în categoria celor mai bune modele ale literaturii ucrainene din România.

Mihaela HERBIL

Serhii JADAN

(din volumul Viața Mariei)

Încălțămintea de soldat e pentru aceste pietruite drumuri

Încălțămintea de soldat e pentru aceste pietruite drumuri. Timp de douăzeci de ani, Domnul te-a instruit și te-a păzit, te-a ținut în cazărmi, în infanterii, din propriile-I greșeli, din Biblie și basme, te-a învățat.

Domnul a suflat viață în masca ta antigaz. Tot ce ți-a rămas e alegerea să mori pentru fiecare dintre noi, tot ce ți-a rămas e libertatea de a muri în luptă. Domnul îți va ridica jetonul și, implicit, toată vina ta.

Domnul îți va scoate încălțămintea și-ți va tăia șireturile cu un cuțit. Încălțămintea trebuie purtată de cei în viață, o vom îngrijii. În aceste mlaștini, pe acest pământ, încotro s-o iei fără-o încălțăminte de nădejde, fără un ștab mizer, fără protecție de artilerie?

Până mai e curaju-n piept, până ce-n inimă e legea, trâmbițe, trâmbițe, infanterie, iată-l – lerihonul tău. Zidurile cad și drapelele cad la auzul trâmbiței tale. Plânge-vei în cartierele dărâmate fără să știi de ce.

E trâmbița, pe care ți-au pus-o în mâini. E bolta-i palatină aurie, e sunetul rece ucigaș. Auzi ceva care îți atinge inima? Acestea-s rădăcinile ierbii. Pământul își schimbă compoziția chimică, pentru că vă culcați voi în el.

Totul este în trâmbiță, vezi cu ochii tăi – totul stă în trâmbiță. Este mai bine să vâslești pe galere, mai bine putrezești în temniță, decât să trâmbițezi și să vezi cum focul înghite orașele. Fiecare viață-i incredibil de dificilă, o completează moartea – surprinzător de simplă.

Sufletele soldaților sunt potrivite pentru taberele Lui. El se bucură întotdeauna de cei care-l urmează, se bucură de fiecare ocazie de a fi alături de noi toți, și tocmai de aceea, în mâinile tale, această trâmbițăe ușoară.

El încearcă întotdeauna să ne explice cum să ținem de pământ, cum să ocolim capcanele, cum să nu ne pierdem în negură, cum să nu ne temem de întuneric, de înălțimi. Cred că nici El nu știe cum să ne ajute.

Sveatoslav VAKARCIUK

(din repertoriul trupei rock Okean Elzy)

Oricât de frig...

Mi-ar fi,
Și oricum ar bate vântul la fereastra ta,
Cu oricine aș întâlni seara,
Doar în tine îmi înec primăvara.
Mi-e indiferent,
Cu cine aș rămâne să ne ascundem în ploaie,
Și cine m-ar lăsa de unul singur?!
Doar în tine îmi voi găsi primăvara.

R: Cum așa? Cum așa?
Să adorm de unul singur,
Doar în tine îmi voi îneca primăvara.

R: Cum așa? Cum așa?
Să adorm de unul singur,
Doar în tine îmi voi îneca primăvara.

Oricât de frig...
Mi-ar fi,
Oricât m-ar dura dragostea ta,
Cu oricine nu m-aș lupta,
Doar în tine îmi voi îneca primăvara.
Oricât de teamă...
Ți-ar fi,
Undeva la miezul nopții de unul singur,
Să știi, oricum te voi găsi,
Te voi găsi și-mi voi bea primăvara.

Traducere din limba ucraineană de Sara-Marta DEAC

• Rescrieri poetice •

Lucian PERTA

„Cerbii mei și căprioare”

(după poezia „Cerbii mei și caprioare” a lui Mihai Voloșciuc, Ecouri ucrainene, nr. 9/2020)

Merg în pădure tot mai rar
Că jale mi-e a o privi,
Văzând cum cerbii îi dispar,
Aproape-n fiecare zi.

Frumoși erau, frumoase coarne,
Au fost pe-aici mai până ieri,
Nu vânători sunând din goarne,
Ni le-au răpit, ci braconieri.

Aveau atâta eleganță
Și-nțelepciune-n trupul lor,
Eu îi priveam de la distanță,
Păzind al ciutelor ciopor.

Menirea le-a fost asta, slujba,
Pădurea toat-a lor a fost,
Dar s-a intrat în ea cu drujba
Și-au primit toate un alt rost.

De-atunci întreb fără-ncetare
Pe toți acei ce pot a ști:
Unde ni-s cerbii, căprioare,
Că fără ei nu pot trăi?!

Stepan VASYLCENKO

(1878- 1932)

Între scriitorii importanți ai literaturii ucrainene din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul celui următor (Ivan Franko, Lesea Ukrainka, Myhailo Koțubynskyi, Olha Kobyleanska, Vasyl Stefanyk, Marko Ceremșyna ș.a.), un loc aparte îi revine lui Stepan Vasylenko.

Ca și Stefanyk sau Ceremșyna, Stepan Vasylenko este considerat un maestru al prozei scurte. În privința tematicii schițelor și povestirilor sale, merită menționată chiar mărturia sa: „În general, pentru încercările mele literare, n-am ales o tematică îndepărtată, abstractă, ci am luat-o din viață, din ceea ce mă înconjoară și mă impresionează”. De aceea, nu e greșit să remarcăm că scrierile lui Stepan Vasylenko își trag seva din două teme majore – cea a satului ucrainean și cea a școlii, cele două medii în care a trăit Vasylenko cei mai mulți ani. Iată, deci, scurte date biografice (după Mykola Korsiuk, tabel cronologic la Stepan Vasylenko, *Anii tinereții*, Ed. Kriterion, București, 1978), menite să întărească mărturisirea scriitorului:

Stepan Vasylenko (pseudonimul lui Stepan Panasenکو) s-a născut la 8 ianuarie 1878 la Icinea din ținutul Cernihivului într-o familie de țărani lipsiți de pământ. După absolvirea seminarului pedagogic, a fost învățător în ținutul Kievului și al Poltavei. În 1904, devine student al Institutului pedagogic din Hluhiv. Pentru atitudinea sa ostilă față de autorități, a fost persecutat și arestat. În timpul Primului Război Mondial, Stepan Vasylenko a fost mobilizat și a comandat o companie de geniști. După revoluția din 1917, a fost învățător la Kiev și director de orfelinat. Până în 1917, i-au apărut două culegeri: „Schițe” (1911) și „Povestiri” (1915), iar, după acest an, operele lui au cunoscut numeroase ediții, dintre care cea mai cuprinzătoare – „Opere”, 4 vol. (1960).

Stepan Vasylenko moare la 11 august 1932, lăsând o valoroasă moștenire literară.

Corneliu IROD

Aritmetică țărănească

– Vasyl Ivanovyci, nu cumva aveți vreo gazetă sau vreo carte? – îl întreabă căruțașul Antin pe monopolist¹, legându-și în batistă banii primiți pentru căraușie.

Vasyl Ivanovyci, un mărunț boiernaș de vârstă mijlocie, cu pânțec rotund, trase din țigară și slobozi un nor de fum.

– Păi, la ce-ți trebuie cartea? – întreabă el, încruntându-și sprâncenele destul de răuțe.

– Așa, să-mi petrec cu ceva vremea în zi de sărbătoare, că nici nu mai țin minte de când n-am avut în casă o carte, – răspunse Antin, – cre’ că am uitat și alfabetul.

– Și crezi că-i vreo pagubă?... La drept vorbind, cititul cărților e o treabă deșartă! – spuse Vasyl Ivanovyci. – Și nici nu-i de nasul tău.

– Asta cam așa e, la ce ne-ar folosi nouă cărțile? – se învoi Antin. – Că uneori, de atâta treabă, n-ai timp nici să-ți ridici privirea, darămite să-ți mai arunci ochii pe o carte!... Da’ cu toate astea, zic, nu s-ar găsi ceva de citit pentru mine? – mai spuse Antin după ce-și trase sufletul. – Ceva așa, să-mi omor timpul după-amiază.

– Păi, în cazul ăsta, uite ce-i, – zise monopolistul după ce se gândi, – îți aduc Psaltirea. Într-o zi de sărbătoare, o carte mai potrivită nici că se poate.

– Psaltire am și eu, Vasyl Ivanovyci, – zise Antin. – N-aveți altceva?... Să zicem, vreuna în care scrie despre libertate și despre pământ?

Vasyl Ivanovyci privi încruntat într-o parte și-și mușcă buza.

– Cărți d-astea cum zici tu, frățioare, io n-am. Pentru asemenea cărți, azi știi unde ajungi? – Vasyl Ivanovyci îl privi cu asprime pe Antin. – Ferește-te ca de foc, Antine, de asemenea cărți! Te sfătuiesc prietenește. Iar dacă chiar te-a apucat așa un dor de citit, stai că-ți aduc acuși altfel de carte.

Vasyl Ivanovyci se duse în altă încăpăre, deschise dulapul și începu să cotrobăie în grămada de hârtii și de cărți. Scoase de dedesubt *Culegerea de probleme* a lui Evtușevskyi, scutură praful de pe copertele terfelogite și i-o duse lui Antin.

– Na, Antine, o carte, – zise Vasyl Ivanovyci, întinzându-i culegerea. – Asta nu-i o carte oarecare, e una folositoare! Găsești în ea tot felul de probleme: îți bați capul, până o scoți la capăt.

– Mulțumesc, Vasyl Ivanovyci, – zise Antin.

Și, fără să se uite la ea, puse cartea subsuoară, dădu bună ziua și plecă. Vasyl Ivanovyci rămase în ușă, privi îndelung în urma lui, apoi răsă încetșor.

Vesel și bucuros, surâzând în barba-i rară, Vasyl Ivanovyci intră în camera alăturată pentru masa de prânz.

După ce-și făcu siesta, monopolistul își luă bastonul și plecă să se preumblă. Iată-l pe Vasyl Ivanovyci: pășește agale prin sat, sprijinindu-se-n baston. În fața curților și a caselor, stau pâlcuri de bărbați și femei – vorbesc de-ale lor. Copiii se zbenguie prin iarbă; de undeva răzbate cântecul unor fete. În sat nu sunt alți „domni” în afară de Vasyl Ivanovyci, iar el se simte aici ca un mic cneaz. Oamenii îl salută cu plecăciuni adânci, iar el dă din cap mulțumit. Respectul față de persoana lui îi face mare plăcere.

Iată trece țăranul Lytovka – un zdrahon de mujic – și ce plecăciune slugarnică face, de zici că-i un stejar bătut de furtună.

Vasyl Ivanovyci își dă seama de ce se pleacă în halul ăsta Lytovka în fața lui: se apropie sorocul poliței, iar parale, se vede treaba, nu prea are...

„Nu-i nimic, – gândește el, – îl mai păsuim, numai să plătească la urmă și dobânda”.

Vasyl Ivanovyci merge mai departe prin sat, mormăie ceva ca țâcovnicii, privește în jur cu ochi de stăpân, pentru a se convinge că totul e în ordine.

S-a stropșit la niște plozi ca să nu facă obrăznicii, a ciupit o nevestică tânără care ieșise la fântână după apă.

A ajuns în dreptul curții lui Antin. Și ce vede? Lângă casă, sub vișini, s-au adunat câțiva oameni, discută, râd. Între ei, Antin cu cartea-n mână.

„Aha, citesc cartea pe care i-am dat-o eu! – gândi Vasyk Ivanovyci. – Bine, las’ să citească.” El se opri în dreptul vișinilor și întreabă:

– Ei, cum e? V-a plăcut cârtica?

– Nimic de zis, – răspunse Antin. – E o carte destul de veselă.

– Ei, atunci citiți, citiți mai departe! – zise Vasyk Ivanovyci și-și văzu de drum.

„I-auzi, cartea e destul de veselă!... – răsă în sinea lui. – Lor poți să le îndrugi orice. Ba se mai și hlizesc! Ce-or fi găsit acolo de răs?”

Apoi curiozitatea îi dădu ghes să-i asculte. Se întoarse din drum, se apropie tiptil de gard și începu să tragă cu urechea.

Antin citea silabisind:

– „Un țăran s-a tocmnit să aducă cu căruța de la oraș 50 de lămpi; pentru fiecare lampă ajunsă întregă la destinație ar fi primit câte 50 de copeici, iar pentru fiecare lampă spartă urma să se oprească chirigiului din simbrie câte 1 rublă și 20 de copeici. Pe drum, s-au spart 3 lămpi. Cât a câștigat țăranul pentru transportul lămpilor?”

Antin, terminând de citit, își înălță fața roșie de încordare și se uită cu o privire veselă la ascultători.

– Așadar, întreabă: cât o fi câștigat ăla? – râzând, tălmăcește Antin cu vorbele sale.

– Cre’ că a câștigat mai mult de-o groază! – zise un moș bărbos care purta pantaloni albi; apoi își scoase pipa din gură și se porni să rădă-n hohote.

– Nu știu cât o fi câștigat, da’ știu că dacă o să câștige tot așa, curând o să rămână și fără gloaba de cal, – adăugă cu vioiciune roșcatul Ohrim. – Ducă-se naibii așa câștig, că mai bine lipsă!

– Asta o fi tot așa, – începu să povestească moșul cu pantaloni albi, – cum a câștigat flăcăul lu’ Zaharko la boier. A fost o săptămână la batoza boierului, iar sâmbătă a venit acasă. „Ei, băiete, – zice tat-su, – dă-mi niște bani: mă duc mâine la oraș, că tre’ să cumpăr ceva.” Iar el stă și-i zice: „Acum că m-ai bate, că m-ai certa, da’ să știi că n-am adus niciun ban!” Iar taică-su: „Da’ ce-ai făcut cu ei, pui de lele ce ești? I-ai pierdut sau poate ți-i-a furat careva?” „Nici că mi-ar părea atât de rău, dacă i-aș fi pierdut sau mi-i-ar fi furat, da’ io nici măcar nu i-am văzut!...” Apoi s-a apucat de-a povestit că acolo s-a fărmat ceva la vânturătoare și au dat vina pe el. Vechilul l-a ocărât în toate felurile, iar la plată nu numai că nu i-a dat nicio copeică, da’ i-a poruncit să vină la muncă încă o săptămână, da’ fără plată, pentru a acoperi paguba. Iar tatăl l-a ascultat cât l-a ascultat, și la urmă i-a zis: „Dacă o să câștigi, fiule, mereu așa, curând ai să ajungi gospodar de frunte...” Tot asta, zic, o fi câștigat și ăla cu lămpile, cât a câștigat ăsta cu vânturătorea, – încheie moșul.

Toți se puseră pe răs.

– Lampa e un lucru gingaș, – ziceau unii, – de cum se zdruncină căruța mai tare, s-a și făcut țăndări. Cin’ te-a pus să faci așa o căraușie?

– Faci, – spuse un om posomorât, – dacă în casă n-ai nici măcar un codru de pâine.

După ce au întors problema cu lămpile pe toate fețele, bărbații tăcură, iar Antin luă cartea și se apucă să citească mai departe.

„Ia te uită!” – se gândi Vasyl Ivanovyci și se puse să asculte mai atent.

– „Un boier, – continua să citească Antin, – avea o parcelă de 857 de deseatine², alta, cu 130 de deseatine mai mult, iar a treia, cu 150 de deseatine mai mult decât avea cea de-a doua parcelă. Câte deseatine avea boierul?”

Terminând de citit problema, Antin începu să explice în felul lui:

– O bucată de pământ, zice, avea 857 de deseatine, în a doua avea cu 130 mai multe, iar în a treia încă și mai multe !... Iar după aceea mai și întrebă, – aici Antin ridică un deget în sus, – cât pământ avea boierul?

– Păi, cre’ că avea mai mult decât toată obștea noastră! – zise careva râzând. – Că dacă măcar una dintre parcelele alea ne-ar da s-o împărțim între noi, ne-ar ajunge și nouă, și copiilor noștri.

– Alea, da!, parcele! – zise Ohrim, făcând cu ochiul. – Astea nu-s ca pământul tău sau al meu, cu așa bucăți se poate trăi, nu glumă! Da’ ia să aibă el într-un loc un upruh³, într-altul juma’ de upruh, iar în al treilea să nu aibă nimic, atunci să-l văd pe unde scoate cămașa! De nevoie, s-ar duce să care lămpi cu căruța!

– Da’ n-ar strica să știm cam cât ar veni de familie, dacă am împărți tot pământul acela la sătenii noștri? – zise bărbatul posomorât.

Vasyl Ivanovyci n-a mai putut suporta. Ieși de după gard și începu să-i certe pe oameni:

– Ce v-ați apucat să trăncăniți ca proștii?... Cartea aceea e scrisă pentru cu totul altceva; după ea trebuie învățată aritmetica, iar voi scorniți dracu’ știe ce. Decât să citească omul așa, mai bine se lipsește!

– Da’ noi, Vasyl Ivanovyci, citim numa’ așa, de urât, de plictiseală, să treacă timpul, – se scuzară oamenii.

– Păi, n-ar fi mai bine ca, de plictiseală, să socotiți și să aflați rezultatul fiecărei probleme? – insistă Vasyl Ivanovyci. – Că ăsta e rostul aritmeticii.

Oamenii din față se făceau că-l ascultă pe Vasyl Ivanovyci, chipurile, cu luare-aminte. Iar, în spate, Ohrim făcea semne cu sprânceana către cei de lângă el și zicea încet:

– *Artimetica* asta-i cam așa: boierului i se cară-n hambare pâinea din câmp, iar țăranul n-are de unde căra, iar tu bate-ți capul cât pământ are boierul!

Câțiva pufniră în răs, dar se stăpâniră să nu rădă-n hohote.

– Vedeti, – spuse Vasyl Ivanovyci, auzind râsetele, – voi râdeți, dar habar n-aveți de ce râdeți. Eu însă știu că niciunul dintre voi nu-i în stare să rezolve problema!

– Așa e, vai de capu’ nostru, – ziceau cei din față. – Noi avem carte puțină sau n-avem deloc: de unde să putem socoti atâta amar de numere!

Iar Ohrim le zicea celor de lângă el:

– Asta vine, să zicem, cam așa. Cât pământ ai tu, Mykyta? Un upruh, două? Ei, și io am cam tot atâta. Ne întâlnim noi, carevasăzică, și stăm de vorbă: ia să socotim noi cât pământ are boierul, că la al nostru ce dracu’ să socotim? Tu zici: boierul are atâta pământ. Iar io zic: ba nu, are atâta! Tu zici: minți, pentru că are atâta, iar io zic: nu, tu minți! După aia, tu-ți înfigi ghearele în părul meu, io îți trag una peste ureche și s-a dus dracului toată *artimetica*!... Iar Hryțko trece și ne vede: pentru ce s-or fi bătând oamenii ăștia, nu cumva pentru patrie?

Toți izbucniră în hohote, nu se mai fereau. Vasyl Ivanovyci se supără:

– Vorbește gura fără voi lucruri care n-au nicio legătură. V-am zis doar, – încercă el să-i facă să priceapă, – că în

culegerea de probleme se scrie despre cineva numai așa, ca să avem ce socoti.

– Păi, asta zicem și noi, – îl întrerupse Ohrim. – Că dacă acasă nici dracu’ n-are ce socoti, atunci hai să...

– Tpfu! – scuipă cu năduf Vasyl Ivanovyci. – Adă cartea-ncoa’! – îi strigă el lui Antin și i-o smulse din mână. – Cărți vă trebuie vouă?... La coada boilor e locul vostru! Acolo-i cartea voastră! – Vasyl Ivanovyci se răsuci și părăsi grupul de țărani.

Toți râdeau în hohote.

– Știți ce, Vasyl Ivanovyci! – strigă Ohrim în urma monopolistului. – Dacă ar fi să împărțim cele 90 de deseatine ale dumneavoastră, cre’ că am reuși să le împărțim după *artimetica* noastră, aia țărănească.

– Poate chiar că le-am împărți! – îi ținu hangul omul cel posomorât.

Vasyl Ivanovyci se opri brusc, de parcă-l trase cineva de pulpană, se întoarse, vru să spună ceva. Apoi scuipă și se îndreptă grăbit spre „monopolul” lui.

– Iote cum strâmbă din nas! Se vede treaba că nu prea-i place *artimetica* țărănească! – ziceau oamenii râzând.

– Și de unde naiba l-a adus pe ăsta necuratu’? – ziceau alții. – Cum vede că se adună undeva doi-trei oameni, hop!, îl aduce acolo și pe el împielitatul, că vrei, că nu vrei! Nu ne-a lăsat să citim în tihnă. Păcat, că era o carte veselă!

Traducere din limba ucraineană de **Corneliu IROD**

¹ *monopolist* – persoană care deține un monopol sau participă la conducerea unui monopol. (C. Ir.).

² *deseatină* – suprafață agrară, egală cu 1,092 ha. (C. Ir.).

³ *upruh* – suprafață de pământ, egală cu a opta parte dintr-o deseatină. (C. Ir.).

Virgiliu RIȚCO și Ioan VINGA

EPOPEEA CAZACILOR TRANSDANUBIENI

(Continuare din nr. 9)

6. Nașterea

Este beznă peste tot ținutul. Doar focul mai pâlpâie, iar cazacii de strajă se văd ca niște puncte negre mișcătoare care veghează tabăra. Ivan oprește convoiul obosit de atâta drum.

Ivan: Să ne oprim! Se înserează și suntem morți de obo-seală.

Mykola: E bine să ne oprim aici, căci văd că a dat bine iarba în aceste locuri, iar caii noștri vor avea ce mânca toată noaptea.

Ivan: Ai dreptate, Mykola, mai ales că avem și acest râu minunat, cu apă rece și curată.

Mykola: Suntem de atâta timp pe drum! Mai este mult până la pământul turcului?

Ivan: Cred că-n două zile, dacă va fi vremea la fel de bună, iar Dumnezeu va fi cu noi, vom ajunge cu bine.

Lavrin: Ivane, fiul meu, ai grijă de Maria, pentru că nu cred să mai fie mult până vei fi tată.

Ivan: Ce spui, Maria, cum te simți?

Maria: Sper să ajungem pe pământul turcului și acolo să vadă lumina zilei copilul nostru.

Ivan (adresându-se mulțimii): Fraților, să ne pregătim pentru masă, că ne ajunge de când tot suntem pe drum. Aprindeți focurile și pregătiți cina!

Lavrin: Maria, e cam frig, mai pune-ți ceva pe tine, că la noapte va fi și mai rece, după cum suflă vântul.

Maria: Da, tată, voi avea grijă, avem destule țoale, slavă Domnului!

După câteva ore, doar fumul mai era plimbat încolo și-ncoace de vântul neastâmpărat. Tabăra e cuprinsă de somnul mult așteptat și binefăcător. Într-un copac din apropiere, se poate desluși cântecul leneș al unei păsări de noapte. Spre ziuă, se aude un stigăt de durere și vaiete de femeie cuprinsă de chinurile nașterii.

Maria: Ivane, au început durerile. Simt că nu mai pot. Aauuu!Vaaai!!

Nadia: Strigă, fata mamei, cât poți de tare!

Maria: Nu mai pot! Aaaau!!

Nadia: Haide, fata mea, încă puțin și vei vedea cel mai frumos copil de pe lume. Gata! Uite, ai un fecior de toată frumusețea!

Maria: O, slavă Domnului!

Nadia: Gata! Acum liniștește-te! A mai rămas să-i tăiem cordonul. Lavrin, adu ceva cu care să tai!

Lavrin caută buimăcit în stânga și-n dreapta, dar nu gă-sește nimic.

Nadia: Hai, Lavrin, adu cuțitul că am nevoie de el, dar repede, nu te mai tot moșcăi atâta!

Lavrin: Nu găsesc nimic de tăiat, Nadia!

Între timp, sosește Ivan.

Ivan: Ce este, mamă?

Nadia: Nu vezi? Ai un fecior! Să vă trăiască! Dar adu ceva să-i tai buricul, căci văd că taică-tu nu reușește să gă-sească cuțitul.

Ivan: Mamă, de unde trebuie tăiat?

Nadia: De aici!

Ivan se așază în genunchi și, cu dinții, taie buricul nou-lui-născut. Nadia înfașă copilul într-un scutec și-l pune în brațele întinse ale lui Ivan. Acesta îl ridică spre cer:

Ivan: Doamne, îți mulțumesc pentru acest prunc pe care mi l-ai dat. Este prima ființă născută în libertate! *Cei din jur îl privesc cu multă admirație și iubire.*

Lavrin (luând și el pruncul în brațe): Dumnezeule, îți mul-țumesc pentru primul nepot pe care mi l-ai dăruit. Crește-l și întărește-l, Doamne, pentru izbăvirea neamului nostru! Să vă trăiască feciorul, dragii mei!

Cei din jur: Să trăiască întru mulți ani!

Lavrin: Iar fiul meu să facă cinste fiului lui!

Ivan: Am să fac, tată! Chiar acum am să pregătesc cele necesare. Victor, vino să te rog ceva!

Victor: Spune, dragă Ivane!

Ivan: Ia cu tine vreo zece cazaci și du-te până la cel mai apropiat sat să cumperi cele ce-ți voi spune!

Victor: Mergem, Ivane!

Lavrin: Victore, dacă tot mergeți mai mulți, mai ia, atunci, cu tine încă pe câțiva și faceți o aprovizionare din belșug, pentru că merindele s-au împutinat și mai avem de mers.

Victor: Așa vom face, Lavrin! Plecăm ca vântul și venim ca gândul.

Victor și ceilalți se pierd în zare. Spre a treia oră din zi, se întorc cu sacii plini.

Ivan: Bine ați venit, frații mei!

Apoi, Ivan se adresează celor din jur:

Ivan: După cum ați văzut, Dumnezeu mi-a dat un fecior.

Mulțimea: Să-ți trăiască!

Ivan: Mulțumesc! Dar acum aș vrea să vă invit să sărbă-torim acest eveniment. Așa că, azi, nu vom purcede la drum. Vom petrece așa cum cere datina din moși-strămoși, atunci când apare pe lume un viitor cazac.

Lavrin: Vom bea și vom mânca și ne vom bucura în sănătatea nepotului meu.

Preotul: Dumnezeu să-l binecuvânteze și pe noi împre-ună cu el, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

Mulțimea: Amin!

Se pregătește o masă căzăcească bogată. Fiecare se așază cum poate și pe unde poate. Se fac urări de bine și de sănătate pentru noul-născut. După ce se încing spiritele de băutură și de mâncare, începe un dans căzăcesc de duduie pământul!

Prin apropiere, caii pasc de zor iarba verde a câmpului. Soarele privește cu uimire la cei ce se bucură de un așa eveniment, petrecut pe neașteptate, în locuri atât de necu-noscute.

Banduristul (cântă):

Ni s-a născut un prinț pe drum

Doamne, Tu să-l ocrotești acum!

Poate el va fi sortit

S-aducă libertatea ce-am gândit

Ucrainei și Niprului,

În veacul veacului...

(Continuare din nr. 9)

4.

Deschid ușor ușa:

– Scuzați!... Am intrat fără să cer voie, – acesta-i privilegiul cerșetorilor și al îndrăgostiților...

Văd spatele cornetului¹. El, în genunchi, îi sărută vârful rochiei. „A venit cavalerul. Vă cere o dedicație. Mahipop! Dragă!” – aud și, neobservat, mă strecor afară.

Mă întorc la mine în mansardă. Mi-e incredibil de greu. Nu mai disting lucrurile. Totul s-a schimbat, a devenit întunecat, mohorât. Nici chiar soarele pe cer nu mai e soare, ci parcă e un plasture galben, fierbinte pe o rană. Totul e arșiță și durere. Șoptesc:

– Deci, asta e... încă de mic copil alergai după himere pe bățul căluțului de lemn și, din viteză, mai ții minte, ai călcat cu piciorul gol pe o sticlă spartă, simțind durere până în oase, până la inimă? Dar când ai căzut de pe căluț în ceva gunoi, mai știi? Ei, iată! Acum, din viteză, de pe calul închipuit... Ce mizerie de jur împrejur! Oare întreaga lume este o groapă de gunoi, iar visele sunt doar niște emanații din ea?!... Da, Luca, toate drumurile din lume sunt doar niște orbite: indiferent pe care ai pornit, tot de unde ai ieșit te vei întoarce – în groapă. Diferența e că atunci când te naști, cazi din groapă, iar când mori, nimerеști în groapă. Și asta-i tot. Pentru ce să merg? Unde să merg? Să orbitez?... (Mă apropii de gemuleț). Să mă arunc în jos sau ce?... (Mă uit).

III

1.

Imaginați-vă, prieteni, o stradă dintr-un vechi oraș de gubernie, colțul înșorit al unei clădiri, un norișor deasupra turlei aurite a catedralei, în depărtare, „La Marseillaise”. Un lustragiu stă și cântă: [...]

2.

Se apropie al doilea. Se așază.

– Bravo! Bis! Cântați ca o operă în flăcări.

Primul. Dar tu ți-ai cumpărat bilet, de te-ai așezat pe acest loc? Marș!

Al doilea. Doar nu vă închipuiți că aici e, pe bune, opera, iar dumneavoastră sunteți cel care rupe biletele?!

Primul. Țsta-i locul meu.

Mykola KULIȘ

SONATA „PATETICA”

D r a m ă

Al doilea. Acum e libertatea cuvântului, a conștiinței și a locului.

Primul. Scrie: „Proletari din toate țările, uniți-vă!”, – pe când tu, ce?...

Al doilea. Păi eu de aia am și venit, să mă unesc!

Primul (cântă, acompaniindu-se cu ajutorul periilor). [...]

Al doilea (cântă mai tare). [...]

Primul. Tu chiar ai venit să-mi faci concurență? Marș, zic!

Al doilea. Tsss! Uite, unde-i concurentul... (Arată spre Ovrăm).

3.

Se apropie Ovrăm cu periile de curățat și cutia.

Al doilea. E potrivită zicala din război: unde doi se bat, al treilea n-are ce căuta. E-adevărat, cetățene-soldat?

Ovrăm. Eu am ajuns după război.

Al doilea. Dumneavoastră mergeți acolo, unde în afară de a-ți curăța propriile ghetе n-ai ce face.

Ovrăm. Eh, dacă aveam de lucru, n-aș fi venit aici!...

4.

Văd cum strada se umple de oameni, de larmă, strălucește „La Marseillaise”. În urma ei, parcă, plutește norișorul de la catedrală. Pe balcon, iese bătrânul Peroțki. Mai jos, în verandă, Maryna și Andre.

Maryna. Priviți, ce zi! O asemenea zi va comanda fata de la Dumnezeu, când va ieși să-l întâmpine pe cavaler (oprind mișcarea lui Andre de a se apropia de ea). Tsss! Uitați-vă, tăticul a ieșit să facă propagandă. Haideti să-l ascultăm! Și-a prins floarea galben-albastră² în piept – ce comic!...

Primul (întâmpinându-l pe Stupaiev). Cântă: [...]

Al doilea. Cântă: [...]

Stupai (întinzând piciorul primului). Vă rog!... De fapt, nu! Stați! Cine sunteți?

Primul. Cum cine? Lustragiu.

Se adună lumea.

Stupai. Ei, nu la asta m-am referit! Ce naționalitate?

Primul. Rus, normal!

Peroțki (de pe balcon). Bravo!

Stupai (ridicând piciorul la *al doilea*). Dumneavoastră?

Al doilea. Ce-ați prefera?

Stupai (către Ovrăm). Dar dumneavoastră?...

(Recunoscându-l). A-a-a! Vecinul de jos! Ovrăm-ca-zangiu! De-al nostru! Ucrainean! Te rog!... (Întinzându-i ghetele).

Maryna (în verandă, către Andre). Ei bine, așa-i că e amuzant?

Andre. Este un exemplu pentru noi!... Bravo lui!

Al doilea (către primul). Ați mai văzut un asemenea nebun?

Primul. Da’ ce vrea?

Al doilea. Ar vrea deja ca națiunea să-i curețe ghetele.

Stupai. Noi, Stupaii-Stupanencii, vrem ca națiunea noastră să nu le curețe ghetele altora. A venit timpul! A venit timpul să fim liberi! Trebuie să ne urcăm pe cai și să galopăm prin stepele noastre căzăcești împreună cu vulturii și vânturile!... (parcă și aude acel tropot de cai în ritmul pateticului allegro molto e con brio). Trop-Trop, trop-trop!

Maryna. Bravo, tăticule! Bravo!

Andre. Bravo!

Ovrăm. Dumneavoastră, probabil, puteți, dar cu noi cum rămâne?

Stupai. Care noi?

Ovrăm. Păi, cu mine, iată..., proletarul ucrainean invalid? (arătând spre cutia cu ustensilele de curățat). Cu astea cum rămâne?...

Zinka (ieșind din mulțime, amețită de băutură). Dar cu mine?... Probabil, iarăși în loc de saltea, ha?... (către mulțime). Ziceau că atunci când va veni libertatea, va fi ca o mamă pentru noi – nu-ți bate, spuneau, capul, fato, vei ieși din groapă. Atunci, lumea va fi ca o floare, ca un soare. Așa că îl strig și eu: iubitul meu drag!...

O voce din mulțime. Cine?

Zinka. Oricine va răspunde.

Râsete.

Traducere din ucraineană
de **Mihaela HERBIL**

¹ Ofițer inferior de cavalerie.

² Culoarele drapelului Ucrainei.

Mihai Hafja TRAISTA

KONOKRAD. ONOAREA HOȚILOR DE CAI

(Continuare din nr. 10)

3.

„Ai milă de mine, Dumnezeu, în bunătatea Ta! După îndurarea Ta cea mare, șterge fărădelegile mele! Spală-mă cu desăvârșire de nelegiuirea mea și curățește-mă de păcatul meu! Căci îmi cunosc bine fărădelegile, și păcatul meu stă necurmat înaintea mea. Împotriva Ta, numai împotriva Ta, am păcătuit și am făcut ce este rău înaintea Ta; așa că vei fi drept în hotărârea Ta și fără vină în judecata Ta...” – citea cu voce răgușită lăncu Lupu dintr-o „Psaltire” cu rame aurite. „Iată că sunt născut în nelegiuire și în păcat m-a zămislit mama mea. Dar Tu ceri ca adevărul să fie în adâncul inimii: fă dar să pătrundă înțelepciunea înlăuntrul meu! Curățește-mă cu isop, și voi fi curat; spală-mă, și voi fi mai alb decât zăpada. Fă-mă să aud veselie și bucurie, și oasele, pe care le-ai zdrobit Tu, se vor bucura...”

Slaba lumină a lampei de gaz se revărsa zgârcit peste paginile cărții, dar acest fapt părea că nu prea îl tulbură pe lăncu care își făcuse un obicei din a citi în fiecare seară din cartea cu rame aurite și întotdeauna același psalm, în care regele David se căiește pentru marele său păcat săvârșit, trimițându-l la moarte pe generalul Urie, după ce s-a culcat cu nevasta acestuia, Bet Șeba.

Putea nici să nu citească, deoarece știa psalmul pe dinafară, însă pentru el, deschiderea „Psaltirii” și citirea psalmului era ca un ritual care trebuia îndeplinit seară de seară.

„Întoarce-Ți privirea de la păcatele mele, șterge toate nelegiuirile mele! Zidește în mine o inimă curată, Dumnezeu, pune în mine un duh nou și statornic! Nu mă lepăda de la Fața Ta și nu lua de la mine Duhul Țău cel Sfânt...”, continua să citească lăncu, însă doar cu gura, căci mintea sa întotdeauna hoinărea liberă în acest timp. Pe el, spre deosebire de regele David, nu-l mustra conștiința niciodată, și asta nu pentru că ar fi avut o conștiință curată, ci din cauză că nu o avea deloc, o pierduse demult. „Dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale, și sprijinește-mă cu un duh de bunăvoință! Atunci voi învăța căile Tale pe cei ce le calcă, și păcătoșii se vor întoarce la Tine. Dumnezeu, Dumnezeul mântuirii mele! Izbăvește-mă de vina sângelui vărsat, și limba mea va lăuda îndurarea Ta...” șopteau buzele lui lăncu, iar mintea... mintea sa demonică se pregătea pentru întâlnirea cu Haralambie.

În afară de Psalmul 50, lăncu citea cu o deosebită plăcere și „Apocalipsa” sfântului Ioan, și anume acel pasaj în care apostolul vorbește despre cei patru cai: „calul alb, calul roș, calul negru și calul gălbui” pe care i-a văzut în vizunea sa, aflându-se pe Insula Patmos.

– Doamne, de-aș avea asemenea cai!..., șoptea, de fiecare dată, cu invidie, lăncu, sperând că, odată și odată, tot o să aibă asemenea armăsari și cine ar putea spune ce cai îi va aduce în această noapte Haralambie?

„Doamne, deschide-mi buzele, și gura mea va vesti lauda Ta. Dacă ai fi voit jertfe, Ți-aș fi adus: dar Ție nu-Ți plac arderile de tot. Jertfele plăcute lui Dumnezeu sunt un duh zdrobit: Dumnezeule, Tu nu disprețuiești o inimă zdrobită și mâhnită. În îndurarea Ta, varsă-Ți binefacerile asupra Sionului și zidește zidurile Ierusalimului! Atunci, vei primi jertfe neprihănite, arderi de tot și jertfe întregi; atunci, se vor aduce pe altarul Țău viței”, termină lăncu de citit psalmul, punând cu grijă „Psaltirea” în scrinul din lemn de tisa.

Era pregătit pentru întâlnirea cu Haralambie, căruia îi datora bani pe trei cai cumpărați încă de Duminica Înălțării.

Așa se înțeleseseră atunci, că-i va da banii în noaptea dinaintea Sfântului Dumitru, adică în noaptea asta, când Haralambie urma să-i mai aducă doi armăsari de rasă.

– Cinci cai – o avere! șopti lăncu, zâmbind viclean. Îl cunoștea bine pe Haralambie și știa că acestuia nu-i place multă târguială: ori plătești prețul, ori vezi-ți de drum! Cine se târguia o singură dată cu Haralambie nu mai pupa cai de la el. Iar asemenea cai la cine mai găsești? Poate la Ion Kocerha..., dar cu acest huțul sălbatic lăncu nu voia să aibă de-a face, de când îi puse cuțitul la beregată nici nu voia să audă de el. E drept că lăncu încercase să-l înșele, dar pentru atâta lucru nu se omoară un om.

– Cu ăsta nici dracu’ nu cred că vrea să se încurce, scui-pă nervos lăncu. Dar de ce să-și facă sânge rău din cauza unui hoț de cai, cu care el nu mai are nicio treabă.

Pentru întâlnirea cu Haralambie, lăncu Lupu se pregăti îndelung. Aranjă în așa fel lucrurile încât să nu fie nimeni acasă în acea noapte. Pe Radu Geambașul împreună cu Lungu îi trimisese la Hust, dincolo de Tisa, să ducă un cal prietenului său Ciloheci, căruia, de câțiva ani, îi tot promitea un cal bun pentru șaretă, iar pe Mutu îl trimise să ducă droburi de sare pentru turma sa de la Sărata, unde trebuia să rămână până a doua zi să-i ajute pe frații Buraniuk la mutatul stăni. Îl oprise doar pe Roșcat, în acesta avea mai multă încredere decât în ceilalți.

Nevastă-sa, Ruxandra, împreună cu Ionuț și Melinda pleacă încă de dimineață la Coștiui la socrul său, Dumitru Rusnak, care era doar cu trei ani mai în vârstă decât ginerele său. Venise singur cu căruța după ei, ca să fie împreună de ziua sa.

– Deci, totul e în regulă! șopti lăncu, moment în care se auzi o bătaie în ușă.

Traducerea din limba ucraineană
de **Larisa Mihaela ISPAS**

Ecouri ucrainene
ISSN 2668-7615
ISSN-L 2668-7615
www.uur.ro

Redactor-șef – **Mihaela Herbil**
Redactor – **Corneliu Irod**
Tehnoredactor – **Iryna Moisei**
Colegiul redacțional: **Ioan Herbil, Mihai Traista**

Adresa redacției:
Str. Radu Popescu 15, Sector 1, București
Tel./fax: +40 21.222.07.37
E-mail: ecouri.ucrainene@gmail.com

Responsabilitatea conținutului
materialelor publicate revine, în
totalitate, autorilor acestora.